

Elita înseamnă un anumit fel de-a fi

Interviu cu Dan Puric

Prima dată când l-am văzut pe Dan Puric în realitate a fost cu ocazia unui spectacol, pus în scenă de câțiva dintre discipolii lui, în sala Teatrului de revistă "Constantin Tănase", de pe Lîpsceni. A ținut un discurs de prezentare al spectacolului. Povestea multe și mărunte. Discursul se transforma ușor într-o primă parte a spectacolului. Mi-am zis atunci că, indiferent despre ce ar vorbi, aș fi în stare, probabil, să-l ascult la nesfârșit. Am auzit, după câteva luni, că va veni să vorbească în fața oamenilor, în cadrul proiectului Amfiteatrul Deschis Team Work, la Universitatea București. A povestit și a sintetizat extraordinar o groază de idei și atunci mi-am zis "ce genial ar fi să-i pun și eu niște noduri în față, să văd cum le dezleagă". Am trimis un mesaj, am primit un număr de telefon, am negociat o oră și un loc. În ajun, l-am rugat pe prietenul Lucian să mă ajute cu partea de dictafon și fotografie și, între două rafale, i-am luat interviul.

Dragostea. Este un miracol, un sentiment, un instinct secularizat, o fobie peste care am tras o mască frumoasă? Ce este?

Încep cu o definiție a unuia cu mult mai deștept decât mine, care se numea Brîncuși. Zicea că dragostea este o farsă pe care ne-o joacă natura, ca să ne reproducem. E cam dură.

Sînteți de acord cu el?

Domnule, nici nu pot să-l contrazic, că-i prea mare. Migrez în zona lui, pe-acolo. Pentru mine, dragostea este un dat dumnezeiesc. Acuma, trebuie să vedem despre ce fel de dragoste vorbim: eros sau logos. Este dragostea pentru familie,

pentru iubită, pentru copil sau este dragostea pe care o avem față de Dumnezeu? Pentru că înainte de toate trebuie să fie dragostea pentru Dumnezeu.

Să vorbim despre dragostea pentru om.

Dragostea pentru om se face tot prin dragostea pentru Dumnezeu. Consider că în fiecare om este chipul lui Dumnezeu. Și atunci ai o stare de mirare fundamentală și de unicitate a ființei pe care o ai în față. Ele se instalează vrînd nevînd. Că discutăm noi acuma ori că nu discutăm, ele tot așa sînt. Dragostea este una dintre cele mai mari taine, iar taina, vorba lui Paul Evdochimov, n-o trăim noi ci ne trăiește ea pe noi. Așa că dragostea ne trăiește pe noi.

În momentul în care spuneți că dragostea este o taină, refuzați să o disecați. Eu așa înțeleg.

Păi, am bun simț. Cum să fac vivisecție pe o chestie care nu-mi stă.

Am înțeles. Să trecem la următoarea întrebare, pe care o pun, pornind de la un exemplu concret, dar nu unic. Am avut, în ultimele câteva secole o puternică dezvoltare a culturii în Rusia, ca urmare a unor tensiuni sociale. Nu este unicul caz în istoria civilizațiilor. Fără tensiune intelectualul nu poate crea? Fără tensiune, intelectualul nu are ”despre ce” crea?

Am înțeles. Definești tensiunea ca pe un motor, care lansează.

Chiar mai complex. Motorul este o parte din această tensiune.

Da, pesemne că în momentele de criză încep să se facă mărturisirile cele mai importante. Sigur că există o tensiune creatoare, a cercetării artistice. Există o tensiune istorică, există o tensiune politică, care cere replici din zona conștiințelor. De regulă, un scriitor mare este un purtător de conștiință. Spunea cineva că Eminescu a fost și poet. Și eu m-am iritat foarte tare. Cum adică a fost și poet? Mi s-a zis: da, pentru că mai întâi de toate a fost o conștiință. Și dacă te uiți puțin, marii scriitori sînt niște conștiințe. Iar inspirația este mult mai mare. Nu este un simplu făuritor de texte. Este o rezultată a spiritului epocii. Sau, cei mari chiar transced, străbat spiritul epocii. N-aș lega într-un mod mecanic lucrurile, pentru că s-a creat imens și în anumite perioade fără tensiune istorică. Aici intervine un paradox. Cenzura comunistă, de exemplu, care a fost **o cenzură**. Această cenzură a inhibat, a anulat foarte multe valori, foarte multe posibilități de creație, dar a și creat, ca orice cenzură. Fănuș Neagu și cu Nichita Stănescu, cînd erau tineri, s-au dus în vizită la Iasnaya Polyana. Acolo, ghidul le-a spus: Tovarăși, aici înainte era un singur scriitor, acuma Uniunea Sovietică are 40! Și Nichita Stănescu l-a întrebat da' cine era acela, unul. Cică ăla era Tolstoi. E, despre asta este vorba. Un mare scriitor, indiferent de contextul politic, în care se naște, are propriile lui tensiuni, pentru că este o conștiință care se așază cu fața către lume, iar lumea e plină, întotdeauna, de imperfecțiuni, iar un suflet artistic sesizează lucrul acesta. Întotdeauna, să știi, că există un decalaj între lume și conștiință, un decalaj uriaș. De exemplu, unul din decalajele uriașe, pe care l-a cunoscut omenirea, a fost apariția lui Cristos pe pămînt. Gîndește-te că dacă punem creștinismul în paranteză. Să discutăm doar în termeni laici. Să zicem că Cristos a fost doar un reformator moral. E-atît de mare tensiunea morală la care ridică el omul (care era o fiară pe vremea lui), încît, pe bună dreptate, cei care l-au văzut, au considerat că nu de la om poate să vină așa ceva, că vine de la Dumnezeu. Atît de înalt era. El a dat predispoziția de iubire. Tot decalogul nu spune lucrul acesta. Predispoziția de iubire conține toate lucrurile acestea. În clipa în care iubești, tu nu mai faci anumite lucruri. Datoria, zice Sfîntul Velimirovici, este mormîntul dragostei. Și-atunci ne întrebăm, cînd îți faci datoria față de un om nu înseamnă că-l iubești? Nu! Cînd îl iubești, îți faci și datoria, fără a ști că ți-ai făcut datoria. Cînd îți faci datoria, deja nu-l mai iubești. Și-atunci cădem în raționalitate de tip occidental. Cînd au falimentat creștinismul în occident, ei s-au agățat de o morală construită. Pe la 1788, în Critica Rațiunii Practice, Kant spunea că nici măcar rațiunea nu duce la un construct moral. Trebuie să-l construim! Ca pe un fel de semnal de circulație. Cum ar zice Țuțea: un fel de mersul trenurilor. E ca în acel caz cu Tolstoi care văzuse un cerșetor, pe lîngă zidul Kremlinului și a avut pornirea să-i dea niște bani. În clipa aceea i-a ieșit santinela și cerșetorul, sărmanul a fugit. Și atunci, Tolstoi a rămas puțin șocat și i-a spus santinellei: Tu știi să citești? Și santinela a zis *Da, dar de ce mă întrebi?* Și atunci, n-ai citit Evanghelia, l-a întrebat Tolstoi, acolo se vorbește de milă. După care, povestește scriitorul, l-am simțit clătînîndu-se un pic, dar imediat i-a apărut o certitudine înfiorătoare pe față și m-a întrebat el pe mine *Da' tu știi să citești?*, și eu am zis *Da, dar de ce mă întrebi?* Nu știi să citești regulamentul? Deci, ăștia vin cu Regulamentul, noi – cu Evanghelia. Dragostea, aceeași întrebare, dacă i-o pui acum unui occidental, o să ți-o circumscrie erosului sau cel mult în limitele de mecanică auto a lui Freud.

Nu-i discriminați?

Nu-i discriminez. Se discriminează ei singuri.

Să revenim la creație. Nu credeți că întrebarea de esență, atunci când vorbim de creație, este "la ce bun creăm"? Să zicem că avem talent, să zicem că avem subiecte de transpus în artă. Dar, la ce bun creăm? O facem numai pentru că avem la îndemână tot acest instrumentar?

E o replică teribilă din Gorky, în Azilul de noapte: *important nu e ce spune omul ci de ce o spune*. Artistul, în ultimă instanță, este un mărturisitor. Îmi vine acum în cap un paragraf din Pelerinul Rus. Monahul nimereste într-o altă mănăstire și acolo întâlnește un alt monah și-l întreabă: cum ai ajuns aici? I se răspunde *am păcătuit*. Cum ai păcătuit? *Am fost pictor abstract*. Pentru că abstracționismul îl substituie pe Dumnezeu. Se dă el însuși creator. El a descompus lumea și o reconstruiește. Abstracționismul este o rătăcire. Instinctul artistului poate să aibă două condiții: unul cathartic, purificator și altul care să patologizeze lumea. Pe aceia îi dădea Platon afară din cetate. Și acum, dacă stăm să ne gândim, sîntem înconjurați de un spațiu artistic patologic. Răul care prelungeste confuzia vieții. Rareori găsești în contextul contemporan, artiști care să aducă lumină. Nu vorbesc de *happy end*, de telenovele vesele, ci artistul profund care aduce această lumină. Și-așa viața noastră este din ce în ce mai labirintică, fără de Dumnezeu, dar, mă rog, este un moment de criză.

Delimităm creația unor intelectuali excitați de niște nereguli în societatea lor de creația populară? Sînt cele două niște variații la temă sau sînt diferite ca esență? Ce raport putem introduce între cele două?

Excitați sînt amîndoi. Și creatorul anonim, și creatorul cult. Cînd creatorul anonim vede că lumea o ia razna, are reflexul extraordinar, autentic, de-a o regla, de-a o "pune în rost" zice românul. Tot umorul românesc este o reșezare a lumii în rost. Artistul cult are același instinct: de atitudine. Numai că la unul poate să se instaleze în formă de program estetic, la celălalt – rămîne ca o simplă fiziologie artistică. Un instinct artistic. El se manifestă. Zice: *Nu dom'le, pe-aici!* Și-atunci scoate povestea. Începe să povestească. Un exemplu de a rostui creștinismul în zona firească sînt toate poveștile acestea moldovenești, basarabene, bucovinene mai ales: Dumnezeu merge cu Sfîntul Petru pe stradă. El este într-o familiaritate extraordinară. Aproape camuflat, aproape anonim, ..este un țăran! Și intervine, mirîndu-se, în același timp, și el de viață, de cum este și cum o ia razna. Și ceea ce este minunat – aici vezi esența poporului român – că noi nu-i dăm dracului o importanță mare. Dracul e-o capră de curte, pe-acolo, un fel de Aghiuță. Mai important este omul decît dracul. Părintele Atanasie, Dumnezeu să-l odihnească, de la Petru Vodă, spunea să nu punem tot răul pe diavol, că mai este responsabil și omul de-așa ceva. Că dacă punem tot răul pe diavol, îl nedreptăm și păcătuiam în fața lui. Poți să-ți dai seama de-un asemenea paradox? Asta este de-o inteligență cristică uriașă. Nu tot timpul te de-responsabilizezi și zici *Dom'le, diavolul a făcut-o!*, ci tu! Că și tu ești în colaborare! Tu ești în colaborare și cu Dumnezeu, și cu diavolul. Ești la liberul arbitru.

Vine un regim și propulsează un grup de oameni care exercită un anume efect. Pozitiv sau negativ. În timp, vrem sau nu vrem, lucrurile tind să se domolească. Așa sau altfel, survine masa, cu ale sale tabieturi, iar o masă are nevoie de spațiu de desfășurare. Se desfășoară, astfel, peste orice instituție. Se desfășoară cu bune și cu rele. În contextul descris, este centrul de greutate al luptei pentru evoluție în regim, instituție, siguranță? Dacă nu, unde este atunci?

Hai să luăm raportul masei în democrația românească, din 1989 încoace. Democrația românească este mimetică, este o fantoșă, un far de democrație peste neo-comuniști, deci nu există, la noi. Masa este o masă de oligofreni, care sînt perturbați, înnebuniți, imbecilizați din ghetoul vechi comunist, speriați și distruși economic de jungla neo-comunistă. Știi, că s-a ieșit din Grădina Zoologică într-o junglă și-acuma se face împușcat la liber. Și îi împușcă în cap, în salarii, în pensii, în existență, în tot. Masa este stupidă. Baronul de Condorcet, înainte de-a fi decapitat, a demonstrat matematic că masa este stupidă. Noi trăim acuma teroarea majorității. Democrația, spune TocVille *nu este teroarea majorității*. Aici trebuie făcută foarte bine distincția între rolul elitei și rolul masei. Asta nu înseamnă că o masă educată nu poate să aibă o formă de decizie. Dar ce masă educată este în România? Nea Fane face opt copii – eu fac doi. Și Nea Fane este majoritar. Acei opt sînt masă de vot, iar eu trăiesc după votul lui Nea Fane. Nea Fane vrea manele în toată România, deci Nea Fane, în numele democrației își impune ordinăria. Și-atuncea eu nu pot să intervin. Și mi se zice *Dom'le, asta este democrația!* Asta nu este democrație!

E clar. Ați punctat bine. Care-i soluția?

Soluția este să educăm masele și să ne întoarcem la ideea de elită.

Dacă educăm masa, mai vorbim de o elită sau transformăm masa într-o elită?

Masa niciodată n-o să se transforme în elită. Din **rîndul maselor** poate să se nască elita. Să stabilim foarte bine ce-nseamnă elita. Elita nu înseamnă numai o moștenire *de pământ*, aristocrată, ci un anumit fel de-a fi. Superior. O esență superioară. Aceasta se poate naște într-o familie de țărani săraci, de burghezi, de muncitori, de aristocrați. Elita nu ține cont de condiția socială. Este o condiție naturală, un dat de la Dumnezeu. Acei tineri care creează această elită sînt cei care gîndesc. P.P. Carp spunea așa, vizavi de chestia asta: *Poporul este temperatura, dar medicamentele vi le dăm noi, cei care conducem.*

Cine ia aceste decizii?

Aceste decizii trebuia să le ia elita. La noi nu este o elită. La noi există oligarhie. Sînt urmașii foștilor securiști, care acuma sînt travestiți în democrați. Ei nu sînt elita. Elita înseamnă calitate.

Dumneavoastră ziceți că sînteți elita?

Eu nu spun, eu mă manifest ca atare. Eu nu am timp să spun despre mine că sînt elită, eu fac niște lucruri care arată. Dacă n-ar avea calitate ceea ce fac, n-ar veni acest public de peste tot. Acest public îmi certifică valoarea, și o certifică în timp. Dar nu masele, nu populația, ci poporul. Sînt două lucruri total diferite. Poporul este starea de conștiință a populației. Populația este starea de inconștient total. Este masa de mici și faci cu ei ce vrei.

De regulă, cînd vorbim de luptă, o asociem cu un atac. Nu putem vorbi de o luptă și în cazul prezervării unei culturi?

Depinde despre ce este vorba. Este o luptă de reacție sau o luptă de cucerire. Este o luptă de apărare sau o luptă de invazie.

Toate sînt lupte.

Toate sînt lupte, dar să știi că există un război și-o pace în numele diavolului și în numele lui Dumnezeu. Și decît o pace în numele diavolului, mai bine un război în numele lui Dumnezeu. Ce zici de chestia asta? Te-am închis.

Da.. și unica întrebare, care-mi vine-n cap în cazul acesta este, din nou: cine ia decizia?

Păi trebuie să distingi foarte bine lucrurile. Să zicem că cineva vine și-ți cere teritoriul, care este al tău, din moși-strămoși. Cum îl învață Neagoe Basarab pe fiul său Teodosie: *Dacă vine dușmanul și-ți cere pămînt, tu dă-i puțin, ca să-l împaci. Dacă el tot vrea mai mult și-ți vrea și soția și copilul, atunci iese sabia singură din teacă.* Cum zice Ștefan cel Mare: *Aoleu, ce făcuși? Mi-ai intrat singur în sabie!* Despre asta este vorba. În clipa în care un spațiu identitar este atacat, tu ești în legitimă apărare și trebuie să lupți. Nu stai așa, legumă-n așteptare.

E cam greu să fii om.

Nu. Cum să spun?.. Omul presupune omenescul și tot ce e omenesc, cum zicea Terențiu, nu-i e străin, iar omenescul presupune și crima. A fi în zona omenescului e ușor. A fi în zona omeniei e greu. Pentru că omenia înseamnă cumsecădenie și înseamnă chipul lui Dumnezeu în tine.

Ați zis că din omenesc face parte crima. Justificați crima?

Nu.

Nuanțați vă rog.

Nu justific crima. Spun că ea este ca un dat organic în omenesc. Aparține fiarei din om. E, acuma din omenesc ca s-ajungi în omenie este mare lucru. Înainte românul nu se zicea *uite-un om*, zicea *uite-un creștin*. Acuma zice *uite-un cetățean*, *uite-un european*. *Nu vrei să fii un european?*

Să vorbim despre rețete, humus și timp liber. Alexandru Macedon. Un om potrivit, la locul și în momentul potrivit. Cu 100 de ani mai devreme, cu 100 de ani mai tîrziu, un alt om, mai puternic sau mai slab, dar cu o armată de zece ori mai mare și mai organizată nu se știe dacă ar fi făcut aceleași cuceriri. The Beatles. După ce, timp de cîteva secole, atîția compozitori au creat un humus, vin Beatles, disecă, refac și produc o mișcare impresionantă. Așadar nu e vorba de o rețetă, nici de inventarea obiectului primordial, ci de articularea unui obiect de grație în baza humusului peste care s-a întîmplat să nimerească sămînța. Articulare imposibilă fără talent și fără educație, bineînțeles. Acestea sînt însă momentele, evenimentele, revoluțiile. Ce facem în timpul liber?

Ne gîndim ce-au făcut aceștia. Au fost ocupați. Asta facem în timpul liber.

Vreau să zic, între marile perioade, se nasc totuși oameni talentați. Ce fac acești oameni talentați?

Știi, acesta este o tendință de a discuta mai maniheist istoria. Sigur c-au fost și perioade de criză, și perioade de realizare. Există o expresie foarte frumoasă a lui Ellie Fore în Istoria Artelor, care spunea că istoria culturii și civilizației universale cunoaște un raport de diastolă și sistolă: cînd produce personalitatea – cînd produc cei

mulți. De exemplu creația celor mulți el o situa în perioada Evului Mediu. Era un mare anonim. Perioada de personalitate a venit odată cu Renașterea, unde numele era foarte important. Să-ți dau un exemplu. Când intri într-o biserică italiană, arătând la Maica Domnului, zici ”Uite-un Raffaello”, când intri în una romnească, zici ”Uite-o pe Maica Domnului”. Acolo a apărut orgoliul personalității artistice. La noi s-a rămas, mai ales în arta religioasă, în zona asta de anonim. Pentru că, creștinismul presupune o topire în Dumnezeu. Dar, tu, aici, ai spus altceva. Ce se întâmplă în acest răstimp de momente de criză. Păi sînt tocmai procese inefabile, pe care noi nu le sesizăm. Să luăm exemplul acesta. Din 1989 pînă acum, în 2008, inclusiv cu circul acesta care-a fost acum, cu summit-ul, cei care stăpînesc lumea își închipuie că sînt veșnici. Ei au comportament de nemuritori. Și de iresponsabil. Creștinul este muritor și responsabil. De fiecare dată, când s-a întâmplat așa ceva în istorie, natura le-a jucat festa. De exemplu prin anii 1985 nu îți închipuiai în ce declin va ajunge America, ca imagine. Acuma nu mai e nimic după ce-au masacrat ce-au masacrat, după tot ce-au făcut. Întrebă-l pe orice român sau om din est despre speranța pe care-am avut-o și deziluzia care s-a produs. Gîndeam așa ceva? Păreau infailibili. Păreau nemuritori. Piramidele lui Keops erau o copilărie pe lângă ei. Și în ce hal s-a distrus. Această vulnerabilitate a unor structuri care par. Aici este frumusețea, că în aparență nu se întâmplă nimic și Dumnezeu lucrează. Lucrează dormind. Există o poveste bucovineană excepțională, despre cum sa format pămîntul. La început era o mare întinsă și pe mare era o insuliță mică-mică. Și acolo – un țăran muncit, obosit, care încerca să mărească insula. Acela era Dumnezeu, fii atent ce imagine: un țăran obosit. Și la un moment dat iese dracul din apă și zice: *Măi frate, nu vrei să te-ajut să facem pămîntul acesta mai repede?* Și Dumnezeu îi răspunde total nedemocratic: *Bine măi nefîrtate* (deci nu i-a zis frate). Și dracul: *Eu mă duc pînă în fundul apei și aduc pămînt și-l lipesc aici.* Și Dumnezeu îi zice: *Eu sînt foarte obosit. Te rog atît: cînd vii – să mă trezești, ca să binecuvîntez, că altfel nu ține.* Și se culcă Dumnezeu că era obosit, și pleacă ticălosul și aduce pămînt. Când ajunge la suprafață, îl vede dormind și zice *Da ce-mi trebuie mie binecuvîntarea Lui, ia să lipesc eu.* Și lipește, și cade pămîntul. Și-atunci, de nervi, se duce de miliarde de ori în sus și-n jos și vede că nu ține. Și, după cum se spune că oamenii răi se învîrtoșează și mai tare, în loc să aibă un proces de conștiință, procedează ca comuniștii. Comuniștii n-au procese de conștiință. Din 1989 pînă-acuma nu-și cere nimeni iertare. Și atunci dracul urcă pe insulă, să-l ia pe bătrîn în brațe și să-l arunce. Că din cauza Lui nu merge! Și-atunci, zice povestea, dracul l-a luat pe Dumnezeu în brațe și-a făcut un pas și-a crescut pămîntul brusc. Și-a făcut al doilea, al treilea și-apărea pămînt. Și cum alerga, în dreapta, în stînga – creștea pămîntul. Și-așa s-a făcut pămîntul cu Dumnezeu dormind. Deci, Dumnezeu doar.. Dar lucrează perfect! Ei cred că schimbă lumea, fac blocuri.. Peste zece ani va fi altă poziție! Dar e mult zece. Istoria trăiește ate ritmuri. Dumnezeu lucrează extraordinar în zona aceasta a Apocalipsei. Apocalipsa nu înseamnă sfîrșitul lumii, ci sfîrșitul lumii mutilate de către om și apariția unei noi lumi. E un proces de cernere, de despărțire a celor diferiți. Nu sîntem la fel. E perfect, asta și vreau! Sau pămîntul basarabean, care este traumatizat. E un întreg proces, procesul unei clonări extraordinare, unei educații extraordinare. Și ce te faci cu lotul acela de basarabeni autentici, care-au rezistat? Și-atunci care-i poporul român, unde este Basarabia? În reprezentarea politică sau în esența autentică? Plus că la noi gunoiul din țară se revarsă perfect. Podul acela de flori a fost așa.. un fel de pod de flori. Pe partea cealaltă suspina Grigore Vieru și pe partea aceasta marea majoritate a românilor întorceau fundul. Adică trădare nene! Ha-ha!!! Ca la Caragiale: *Da să știm și noi!* Îmi spune Grigore Vieru: *Frații noștri de dincolo de Prut ne acuză c-am rămas la Eminescu, iar eu spun ”la Eminescu abia se-ajunge”.* Dacă aceștia, din țigănia asta de București, au devenit europeni peste noapte, omul acela și-a păstrat autentice reflexele. La acela te înclini. Să găsești în plină mizerabilitate și chin vocație autentică. Cam despre asta este vorba. Cam noi, românii din București, vrem să scoatem extemporalul pentru basarabeni autentici. Înțelegeți ce vreau să spun. Lecția începe să fie în sens invers. Dacă vrei s-o facem autentic. Dacă vrei s-o facem la nivel de impostură, ia un dicționar româno-moldovenesc și-ncepem să vorbim! Și ne dăm președinți. E țara plină de președinți. M-am întîlnit cu un nebun la o mănăstire, un nebun cu acte, Domnul Ilie îl chema. Și am vrut să-l testez. Mie îmi plac nebunii. Se zice că-i aduce Dumnezeu pe pămînt ca să-i

umilească pe înțelepți. Și l-am întrebat: *Domnule Ilie, ce-ai face dacă ai fi președintele României?* Și se uită nebunul, senin, la mine și zice: *Da, să-nțeleg că pînă-acum n-a făcut nimic..*

Omul își formulează niște concepte și crede în ele. Familie, națiune, adevăr, prietenie, dragoste. Limităm, delimităm, definim. Este o etapă a umanității aceasta sau o caracteristică determinantă? Care sînt opțiunile pentru momentul în care umanitatea nu-și va pune problema necesității raporturilor? Va trece într-o nouă stare? Va înceta să existe pur și simplu?

Și eu trebuie să-ți dau un răspuns profetic?

Vă rog!

Domnule, dacă o ține tot așa, are toate șansele să dispară. Acuma, sigur.. și familie, și societate.. Adică de cînd pînă cînd ne naștem și sîntem liberi? Că noi, de fapt, ne naștem și intrăm în zone coercitive: familie, cod moral, cod politic. Dar, mă rog, s-a creat o paradigmă a unei libertăți și-a unei egalități, ca să fie, totuși, normativă. Bacon așa spunea: *să scăpăm de idoli*, adică de lucruri care ne pot prejudicia. Familia ne poate termina, societatea, prejudecățile.. Dar familia ne și poate forma! Aici trebuie văzut. Sensul acesta selectiv. Nu cred că structurile sînt vinovate, ci cei care le alcătuiesc. Poți să te naști într-o familie, care să te formeze extraordinar și poți să te naști într-o familie handicapată. Omul sfințește locul. Să fim puțin mai atenți la viață, nu la descrierea vieții. Omul trăiește din concept. *Eu am trăit epoca de aur*, în loc să-mi trăiesc viața. *Am trăit aderarea*. Acuma *trăiesc integrarea*. Și pe urmă *trăiesc definitivarea*. Și cînd ajung să mor, să-mi facă slujba, ce mai trăiesc? Deci trebuie să-mi trăiesc viața. Omul trăiește descrierea vieții. Este luată din termeni comuni. I se inculcă tot felul de terminologii, axe valorice și.. viața scapă! Viața este de necuprins. Viața este o taină. Aveam vreo 17 ani și eram pe malul Prutului, pe-acolo, pe la Fălciu și l-am întrebat pe-un moldovean, un copil de vreo 5 ani cu ochi albaștri și cu părul blond: *Bă, câte degete ai la o mîină?* (Ca el să mi le numere și să zică ”cinci”.) Și el mi-a arătat o mîină și mi-a zis *uite-atîtea!* Ha-ha! Adică m-a pus el pe mine să le număr. Mi-a dat treabă. Genial! M-a trezit. Și l-am mai întrebat: *Ce vrei mă, să te faci, cînd vei fi mare?* Mi-a dat un răspuns năucitor: *om*. A dispărut funcția. Doctor, inginer, profesor.. *OM!* Răspunsul a fost extraordinar. O asemenea minte dezinhibată poate să rezolve lumea asta, care merge din concept în concept, din paradigmă în paradigmă.

Dar masele fără aceste definiții nu pot exista.

Treaba lor. Nu vreau să mă iau cu masele de gît. Tot ai grija maselor. Mai ales că masele au făcut numai dezastre.

Sînt multe, am grija lor..

Cu cît sînt mai mulți, cu atît sînt mai culți.. Mai lasă masele în pace. Ai grijă de individ, de personalitate. Știi, cum spunea Constantin Noica, într-un interviu: *bietul EU sub NOI*. Deci Nea Fane cu Nea Gheorghe degeaba se-adună, că nu pot să dea Kant sau Balzac. Personalitate – iată ce trebuie. Sigur, există focul anonim al poporului, dar aceea e altceva.

Fug eu de mase, nu am grija lor..

Dar vin ei peste tine.. E, cum să spun, lucrul acesta trebuie văzut într-un fel, pentru că dresura aceasta a maselor împotriva individului a fost premeditată de cei care conduc.

Deci, iarăși o elită.

Cei care conduc lumea, nu sînt o masă. Sînt o elită. Celorlalți li se dă impresia că masele conduc lumea. E praf în ochi.

Exista 1 adevar? E un concept abstract, ca și infinitul, la care ne raportăm sau e un antonim al infinitului și e cît se poate de concret?

Asta sună ca-n chemarea mea la matematică. Eram tîmpit la matematică. *Să iasă la tablă Dan Puric. Fiind două unghiuri egale cu al treilea, să se demonstreze..* Și eu ziceam: *Doamnă, dacă sînt egale, lăsa-ți-le-așa, nu le mai tulburați!* Acuma vreau să spun următoarea chestie. E o ratare de întîlnire în viața asta între un funcționar european, Pilat din Pont se numea (tot comunitatea europeană era și-atunci, pe vremea Imperiului Roman), cu un om schingiuit, cu barbă, cu ochi tulburători, care se numea Cristos. Și l-a întreat acest funcționar pe acest om *de ce-ai venit?* Și acela zice *am venit să mărturisesc adevărul.* Pilat din Pont, educat la Bruxelles, a zîmbit în barbă și-a zis pentru sine *ce-i adevărul?*, pentru că știa că urmează toată discuția aceea grecească, numită aporie. Și nici nu l-a mai întreat pe Cristos, pentru că el nu știa că se întîlnise chiar cu Adevărul. Eu întreb ce e poporul român sau ce e poporul român? Ce e poporul american sau cine e poporul american. Cînd întreb cine este poporul american, sau cine este poporul evreu, sau cine este poporul polonez, am acces la ființa lui, la taina lui. Ce e România? E un portavion american, un market pentru comunitatea europeană sau guvernul pentru ruși. Cine e România? E grădina Maicii Domnului. Aici îi rugăm pe băieți să scoată pixul și să scrie. Dumnezeu să le dicteze în următorii ani cine sîntem.

Aprilie 2008, București